

galerija matice hrvatske

400 godina Hrvata u Beču

Izložbene ploče

Ploča 1.

Plakat prikazuje prvi dolazak Hrvata u Beč 1529., a 1609. nastaje Hrvatsko Selo.

Ploča 2 A

Logotip izložbe i simpozija.

- I. Hrvatski banderij 1529.
- II. Grb Spittelberga (*Krowotendörfel*) – prema pečatu Građanskog hospitala (*Bürgerspital*).

Ploča 2 B

- I. Logotip.
- II. Citat o Hrvatskom Selu prije 400 godina i potvrda od strane austrijskih vrhovnih dužnosnika.
- III. *Gemma Augustea* iz 9. godine, kao zajednički simbol bečke i hrvatske Panonije – uključujući i Zagreb. Anticipacija zajedničkog povijesnog prostora.
- IV. Tema kralja Matije Korvina i njegovih Hrvata u Beču. Jedna od njegovih bitki za Beč bila je također na području nedaleko od Hrvatskog Sela (slika prikazuje povratak Beča pod carsku vlast).
- V. Austrijska ikona: sveta Hemma Krška (*Heilige Hemma von Gurk*). Radi se zapravo o Beatrici Frankopan, Korvinovoj (posthumnoj) snahi. Njezin otac Krsto Frankopan bio je s Matijom Korvinom u Beču.
- VI.

Ploča 3

- I. Klovičeva minijatura Beča pod opsadom.
- II. Bitka s Turcima u Hrvatskoj.
- III. Zajedničko vjenčanje nasljednika ugarsko-hrvatske i habsburške dinastije 1515. Hrvatska opet ulazi u interesnu sferu bečkog dvora.
- IV. Rotenturm / Crveni toranj sa zidovima nalik hrvatskom grbu, kombinacija crvenih i bijelih kvadrata bila je tada česta pojava u građevinarstvu

Ploča 4

- I. Mohačka bitka 1526., hrvatski banderiji kao i u Beču 1529
- II. Detalji s kule grbova (*Wappenturm*) cara Maksimilijana u Innsbrucku
- III. Kula grbova
- IV. Detalji s kule grbova (*Wappenturm*) cara Maksimilijana u Innsbrucku
- V. Detalj Meldemannove kružne vedute s hrvatskim banderijem.

Ploča 4A

Meldemannova veduta Beča (nastala 1530) s prikazom Prve turske opsade Beča 1529. i s hrvatskim banderijem.

Ploča 5

- I. Meldemannov tekst (A) uz vedutu (ploča 4A)
- II. Kronika prve turske opsade Beča. Sadrži i citat o tadašnjem dovođenju Hrvata (vjerojatno potječu s Moravskog polja / Marchfeld).
- III. Citati.
- IV. Druga kronika opsade.
- V. Kronika Petera Sterna iz Ljubljane (von Labach).

Ploča 6

- I.+III. Hrvati na Moravskom polju (Marchfeld-Kroaten), tj. njihova naselja: Hrvatski Ogrun (Krabatisch Wagram, danas: Wagram an der Donau).
- II. Vischerova veduta Beča koji je bio učitelj Pavla Rittera Vitezovića.
- IV. Suttingerov plan Beča s prikazom kuće Adama Zrinskog (Zrinjskoga Postajna, *Propugnaculum Zrinianum*, 1683).

Ploča 7

- I. General (Hrvata) Isolani – imao je dvore u podnožju Hrvatskog Sela: *Krawattendörfela* (!). U njegovo vrijeme čete Hrvata nosile su rupece oko vrata (kravate).
- II. Isječak opsadnog plana iz 1683. s prikazom Hrvatskog Sela
- III. Tekst o generalu Isolanu iz *Historisches Lexikon Wien*.
- IV. Kronika druge opsade Beča s prikazom Hrvatskog Sela. Na slici se vide ograde i kolibe majura (*Meierhof*).

Ploča 8

- I. *Rodendanska kart(uš)a* Hrvatskoga Sela MDCIX (1609) s posvetom Matiji II., kralju Dalmacije, Hrvatske, Slavonije.
- II. Hrvatsko Selo
- III. Detalj Hoefnagelova bakroreza.

Ploče 8A i 8B

Ploča 9

- I. Leopold Karlo Kolonić Kolegradski, jedan od glavnih branitelja Beča, 1683.
- II. Plan obrane Beča (autori: Anguissola i Camucio) iz 1683. Prvo spominjanje naziva Hrvatskog Sela uopće.

¶ Am selben tag, Ist der Arabianer mit etlichen Zuffaren vñ reyttern hinaus gefallen / hat acht Türcken herein gefürt / zwey Camel vñ etlich Türckische roß / auch dem Türcken die gefangenen Crabaten / weyb / man vñ Kinder / mit vil viech abgeiaget / vñ in die stat gefürt.

¶ Am xvij. biß monades, Ist der Bagianer mit etlichen Zuffaren hinaus geritten / hat erlebigt etlich paurs volck / man / weyb vñ kind / welches die seynd gefangen / vil viech roß vñ Türcken abgeiaget / fünf Türcken gefangen / sechs Camel in die stat gefürt / auch etlich Türckische roß / vñ sechs Türcken erschossen.

- III. Časnički patent (za čin pukovnika) Frana (Dživova) Gundulića Gondole.
- IV. Isječak opsadnog plana s (porušenim) Hrvatskim Selom.
- V. Kalendarska slika 1684. s položajima u Hrvatskom Selu (lijevo).

Ploča 10

- I. Knjiga o bečkim predgrađima
- II. Citat o Hrvatskom Selu.
- III. Bakrorez s prikazom predgrađa među kojima je i *Spitalzbreg*, prije Hrvatsko Selo.
- IV. Natpis na trojstvenom stupu (*pilf*) u Hrvatskom Selu, spominje se i oslobađanje hrvatskih zemalja.

Ploča 11

- I. Veliki Huberov plan Beča.
- II. *Hrvat s platnom* (pokućarac).
- III. *Hrvatica s lukom* (piljarica).
- IV. Tekst o Spittelbergu.

Ploča 12

- I. Posvetni list nadbiskupu Sigismundu Kolonicu Kolegradskom (nećak Lava Karla) kao predlist opsežne zbirke bečkih veduta.
- II. Župna crkva svetoga Ulrika u podnožju Hrvatskog Sela.
- III. Carske staje (danas *Museumsquartier*) na području Hrvatskog Sela.
- IV. Palača Ugarske garde u podnožju Hrvatskog Sela – u njoj su služili i hrvatski plemići (o tome je pisao J. E. Tomić u romanu *Pretorijanac*), primjerice I. Kukuljević Sakcinski.

Ploča 13

Carske staje i Hrvatsko Selo iza njih – prema predlošku graditelja Fischera von Erlacha (njegovi originalni crteži su u Grafičkoj zbirci NSK-a u Zagrebu). Palača na Freyungu s kućom Zrinskih (lijevo od palače). Tu je kao dvanaestogodišnji dječak 1529. stanovao Nikola Zrinski Sigetski. Sudjelovao je tada u obrani Beča, za što ga je car Karlo V. odlikovao.

Ploča 14

- I. Spittelberg – pored današnje Zakladne vojarne (*Stiftkaserne*).
- II. Češka kancelarija. Tu se nekada nalazila i Hrvatska dvorska kancelarija, a prije toga Hrvatski dvorski dikasterij.

¶ Der Newotman Calzianer mit etlichen Duffern vñ Newottern hinaus gefallen / hat etliche Türcken / zwey Camel / vñ etlich türckische Roßs gefangen / Auch hat er dem Türcken die gefangenen Crabaten / man / weyb vñ kind mit viel viechs abgeiaget / vñ in die Stade gefuert.

- III. Trg na kojem je bio Hrvatski bečki kolegij.
- IV. U kući desno od crkve Ruđer Josip Bošković je živio i djelovao neko vrijeme pa je njemu u čast postavljena spomen-ploča.

Ploča 15

- I. Drugo Hrvatsko Selo
- II. Palača Koburg na mjestu Hrvatskog Sela.
- III. Predio hrvatskog sela na planu iz 18. stoljeća.
- IV. Drugo Hrvatsko Selo

Ploča 16

- I. Hrvatski tabor pred Bečom 1848.
- II. Hrvatski vojnici 1848. u bitci kod vrata od Burga
- III. U hrvatskim selima 8., 9., 10. i 15. gradskog kotara pretežno su živjeli tzv. Slovaci-Hrvati.
- IV.

Ploča 17

Stanovništvo Beča (govornici gradišćanskohrvatskog) prema popisu stanovništva iz 2001.

Ploča 18

Statistika o starosnoj strukturi stanovništva Beča (govornici gradišćanskohrvatskog) prema popisu stanovništva iz 2001.

Ploča 19

Stupanj obrazovanja stanovništva Beča (govornici gradišćanskohrvatskog) prema popisu stanovništva iz 2001.

Ploča 20

Nastava hrvatskoga jezika u bečkim školama.

Ploča 21

Veduta Beča iz vremena prve turske opsade Beča 1529.

Ploča 22

Anguisola-Camuccio. Plan druge turske opsade Beča 1683.

Ploča 23

Suttingerov plan s turskim baterijama i rovovima (u pozadini *Propugnaculum Zrinianum*).

Hrvatski centar u Beču priredio je od 20. do 22. studenoga 2009. znanstveni simpozij s temom *400 godina Hrvata u Beču*. Namjera je bila ukazati na višestoljetnu povijest doseljavanja Hrvata u Beč, te podsjetiti da su Hrvati već prije četiristo godina (1609) imali svoje Hrvatsko Selo (Crabatendoerfel/Krowotendoerfel) na području nekadašnjeg bečkog predgrađa Spittelberga (Spitaljbrega).

Naime, iz 1609. potječe prvi prikaz Hrvatskoga Sela, bakrorez *Vogelschau*, čiji je autor Jakob Hoefnagel iz Antwerpena (1575-1630), dvorski slikar cara Rudolfa II. Ta ptičja perspektiva Beča zasigurno je najpoznatiji i najegzaktiji prikaz toga grada u ranom novovjekovlju.

Simpozij je bio popraćen i izložbom o Hrvatskom Selu, razorenom u drugoj turskoj opsadi Beča 1683., i bečkim Hrvatima, koji su svoj gradišćanskohrvatski govor sačuvali do današnjih dana.

Pozivamo Vas na otvaranje izložbe

400 godina Hrvata u Beču

četvrtak, 7. travnja 2011. u 19 sati

Galerija Matice hrvatske

Zagreb, Ulica Matice hrvatske 2

Autori izložbe:

dr. Josip Seršić i Mijo Jurić

Suradnici:

Gabriela Novak-Karall i Petar Tyran

Sudjeluju:

dr. Jan Kickert

veleposlanik Republike Austrije u Hrvatskoj

Zorislav Lukić

glavni tajnik Matice hrvatske

Tamburaski sastav *Od srca do srca,*

Markuševec

Voditelj:

Mirko Cvjetko

Izložba ostaje otvorena do 12. travnja 2011.